

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

ט.

עין משפט
גר מצוה

לד א מיי פ"א מהל'
שגנות פ"ד א ד:
לח ב מיי פ"ד מהלמט
ע"ז הלכה ב:

תוספות ישנים

כאן נחלקו דמשתע קרבן
בשאר מצות הוא דמיית.
וא"ת ולמה לימיה ככא או
אלו ליתיה חזקין ו"ל דלון
לנו לצבות מדמתו קרבן
השם. וא"ת אי"כ למה לו
להחזיק דמקרבן לימיה פ"ר
כ"י ה"ל למפיק מזה חמלק
אי לימיה קרבן דאמיה
מקום אחר אין זה חמלק
ואי מימיה קרבן דלימיה
בשום מקום אין לנו לצבות
מדמתו ו"ע:

מוסף רש"י

תורה אחת יהיה לכם
לעושה בשגגה והנפש
אשר תעשה ביד רמה.
עבודת כוכבים משמע
קרבן. דמלא כפרי ר"ש
אומר בעבודת כוכבים
הכחוש מדרב שאלמי ר"ש
דבר ה' מה שזב על דבור
לשון שאלמי לו אמי ה'
לחלק ולא יסיה לך אלהים
למרים על פני (הוריות ח. ט.)
הוקשה כל התורה
כולה לעבודת כוכבים.
קרינות של עבודת של כל
עבודת לשל ע"ז מה ע"ז
קרבן שלה אינו כל אלא על
עבודה גמורה שמיני ע"ז
וזו כרת, דקמין ליה
הנפש אשר תעשה ביד
רמה ונכרתה. ח"ק כל
המורה אין שכלל חטאת
אלה על דבר וזו כרת
(שבת טו. ט.) אשכחן יחיד
נשיא ומשיח. דכתיב
ואם נפש וכתיב מורה אחת
יהיה לכם והנפש אשר
תעשה ביד רמה יחיד
ונשיא ולשמיט בכלל ואם
נפש אחת (הוריות ח. ט.)
וילמד עליון מתחתון.
דכתיב בפסוק למעלה וי
שגנו דהיינו כבוד וילמד
מתחתון מואם נפש מה
לשן דבר שמיני על וזו
כרת ועל עבדו חטאת בין
עבודת כוכבים בין בשאר
מצות, דגבי יחיד הוקשה
כל המורה כולה לעבודת
כוכבים, ח"ק כבוד אין חייבין
אלה בדבר שמיני על וזו
כרת ועל עבדו חטאת בין
עבודת כוכבים בין בשאר
מצות (שם). יבול נחלוך
בקרובותיהן. דלי היי
החלוק כבוד מיחידים
קרבן כבוד עבודת
כוכבים לא דמי לשום קרבן
מחלוק היי
קרבנותיהם לזהו חלוק
דמריבין עששו שוגגין דעיר
הנחת דלא להו דמי
לשום לשום קרבן לא
לכבוד ולא ליחיד, תלמוד
לומר תורה אחת. דעיר
הנחת שגגה כחידים דמו
ומייתו על חד ועל שיערה
כחיד (שם). מאי לייתו.
אש"י עיר הנחת כריס
דכתיב, ליתו פ"ר צבור
בשאר מצות הוא
דמייתו. ולא חלוק,
כמו דבעיני חלוק בין
אש"י עיר הנחת ללכבוד
גבי היינו קרבנו. ולא
היי חלוק (שם). אצטרך.
מורה אחת דמי"ד ותי אי
גבי צריך. לחלוק בקרבן,
ואין לו תקנה. לעיר
הנחת בשוגג דלי אשכח לחלוק, קמ"ל. מורה אחת, דמייתו
לחד שיערה כחיד (שם).

מה להזין דבר שחייבין על וזונו ברת ושגגתו חטאת. אגב שיטתיה
נקט לישנא דמתני' דהוריות (דף ט. ה.) דלימיה לעיל דשגגתו
חטאת לא קיס ליה באחות אשה אלא מהכא:
בעבודת כוכבים אתיא מעיני מעיני. לא מלינו למימר אחיא
מצות מצות דכל מצות דכתיב בעבודת
כוכבים איצטרך לכדדריש בספרי כל
מצות זו עבודת כוכבים ששקולה כנגד
כל המצות:

וילמד תחתון מעליון. וא"ת
מיפוק לי דכתיב התם כרת
בהדיא כדדריש רבנן בסמוך וי"ל
דל"י ההוא כרת במצוה את השם
דהכי כתיב את ה' הוא מגדף
ונכרתה וצ"י מי שיהיה טמא (פסחים
דף כג. ט.) א"ת ל"י לרבני מגדף היינו
מצוה את השם:

ורבנן האי ככרא מנא דהו. וא"ת
כולה מילתא מיפוק לי
מעליה דג"ש מינתה לידרש לכל מילי
ו"ל דעליה דכתיב גבי אחות אשה
וגבי חטאת לא מופנה והוא לדיבוס
מופנה ור"ת אומר דלפילו מופנה
היא דאחות אשה כיון דהוא דחטאת
לאו מופנה עסקינן ליה המופנה מלך
אחד ודרשינן ממופנה משני לרד"ן
כדאמרין בהמפלת (מ"ה דף כג. ט.)
מה עבודת כוכבים דבר
שחייבים על וזונו ברת. וא"ת ואמנא
מה עבודת כוכבים שחייבים על
וזונו שקילה וי"ל דלא גמרינן אלא מה
דכתיב בהוא קרא ללא כתיב התם
אלה כרת דקסבר מגדף היינו עובד
עבודת כוכבים וי"ל לרבני דלא גמרי
מה עבודת כוכבים שיש זה לאו וכרת
ולא צעו לאו כיון דלא כתיב בהוא
פרשה מדע דצפרק בתרא דמכות (ד'
י: וס) ממעט פסח ומילה משום
דבעינן דומיא דעבודת כוכבים דלומר
דחמנא לא תעביד והני קום עשה
יניהו ולא ממעט להו משום דלית
צבו לאו כמו עבודת כוכבים ומיהו
לרבי דנפקא ליה חטאת מעליה צבי
לאו וכרת כמו באחות אשה ואמי
שפיר דבשצעות (דף יג. ג.) דריש רבי
דצפורק עול ומפר ברית ומגלה פנים
אית צבו כרת ולא חשיב להו צבדי
ששה ושלאם כריתות משום דלא
אשכחן צבו לאו:

ו רבנן. לית להו כרת צפורק עול
ומפר (ז' ברית ומגלה פנים
אלה מוקמי ג' כריתות צבדו' כוכבים
צסוף פרק ארבע מיתות (סנהדרין דף
סד.) ע"כ גליון: **מאי יייתו פר**
בו. קסבר דכיון שחלקם מכל חייבי
מיתות צ"ד דממונן פלט חלקינן להו
מכל מתכפרים וקשיא דליתו ככא או
אילו ואפי' איכא שום מתכפר דמייתו
מ"מ הוה ליה לאשכחי:
והרי איסור מצוה ואיסור קדושה
דפליגי ר"ע ורבנן. בכל
דוכתי פשיטא ליה להש"ס דחייבי
לאוין לר"ע דלומר אין קידושין
תופסין בחייבי לאוין לאו צבי
חליצה וייבוס וניהו כמו חייבי כריתות
הכא ובהערל (לקמן דף עט.) גבי
פלוע דכא וכרות שפכה וצפרק ד'
מיתות (סנהדרין דף קד. ג.) ומייתו
לר"י דלמאי לא אמרינן גמי לר"ע
דליתי עשה וילדתי לא תעשה:
צבו

ולא עבודת כוכבים. אין חייבין כבוד להציא פר לעולה ושעיר
לחטאת: **אלא על דבר שחייבין על וזונו כרת ועל שגגתו חטאת.**
כגון ויצו וקטור ונסך והשמחואה אבל מתכפר ונשק לא ויך
דרשא מעליה נפקא דמפרש ואזיל: **וגומר לטון עליה.** בחייה שהוא
מופנה לדרשא: **לאשמה העם.** כלומר
אשמתו כשמתם כבוד: **ולא עבודת**
כוכבים. קרבן עבודת כוכבים
צפרשת שלח לך וכי תשגו: **מעני**
מעני. מפר העלם דבר: **ואם נפש**
אחת. התם כתיב צפרשת שלח לך:
מעליון. מנכרז והתם ילפינן להו
מפר העלם: **סורה אחת.** לענין קרבן
כתיב (ה) צפר עבודת כוכבים. תורה
כל המורה צמשמע הוקשה כל המורה
לענין קרבן לעבודת כוכבים: **מה**
עבודת כוכבים. על דבר שזונו
כרת ושגגתו חטאת. כדכתיב התם
והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה
אלמנא כולה צפרשת צבדו שזונו כרת
ושגגתו חטאת מיחייב: **אשכחן יחיד**
ונשיא ומשיח. בזה היקשא לא משמע
אלא הני דכתיב והנפש אלו לצדן
במשמע שהי יחידין דהני קרתי כתיבי
צפרשת ואם נפש אחת (ט) עבודת
כוכבים: **אמר קרא.** גבי יחיד ונשיא
ומשיח: **ואם נפש.** וי"ו מוסף על
ענין לראשון: **וילמד עליון מתחתון.**
כבוד מיחידים: **ליף מעני מעני.**
שאר מצות מעבודת כוכבים:
מרוצים. עיר הנחת: **יכול נחלק**
בקרבנותיהם. אם עבדו צבי עיר
אחת עבודת כוכבים צשווג יח
חלוקים בקרבנס שלא יציא כל אחד
קרבנו שיערה כחיד: **ס"ל כו.** אין
חלוקים מתורת יחיד אלא רוב ישראל
או כולן דכתיב ואם מעני העדה
(במדבר טו) אבל צבי עיר אחת יחידים
הם: **צבורה.** היינו העלם דבר
שהורו צ"ד שהעבודת כוכבים מותרת
ועשו כבוד על פיהם: **א"ג אפי' לא**
משכחת לה קרבן לחלק ימנא לריכיס
הני מרוצים חילוק בין יחיד וליכא
הלכך אין להם כפרה קמ"ל: אמו
אנוסם אביו. שנסאה אחיו מאביו
אחרי כן ומת בלא בניס ונפלה לפני
צנה לדיבוס: **צפלוגתא דר' יהודה**
ורבנן. כדאמרין לעיל (דף ז. ו) ורבי
יהודה אוסר צפלוגתא אביו ולר' יהודה
לא משכחת לה אם נופלת לפני צנה
ליבוס אלא לרבנן וצפלוגתא ולהכי לא
מנא לה צפלוגתא לא קא מיירי: **ופרי**
איסור מצוה ואיסור קדושה. לקמן
צפרק כ"ד כו' (דף כ.) כל שאסורה
צפורק ערוה לא חוללת ולא מתייבמת
איסור מצוה כגון שניות מד"ס
דמפרש לקמן צפ"צ (כא.) או איסור
קדושה כגון שנפלה לפניו מנזרת או
נתינה שהיא בלא חוללת ולא
מתייבמת חוללת דלא אלס איסור לאו
בלא כרת לאפקועי ייבוס לגמרי ולא
מתייבמת דהא אסורה ל"י. ופליג ר"ע
דלומר צ"י החולן (לקמן דף מט.) חייבי
לאוין חייבי כריתות דקתני אצוהו
ממזר כל שאר צפר שהוא בלא יצא
דיש ממזר מחייבי לאוין ולר"ע אלס
לאו למיפטרנה בולא כלום כערוה גמורי:
אם הצרוה. כרת ערוה מתייבמת:
רבי

ולא עבודת כוכבים אלא על דבר שחייבין
על וזונו ברת ושגגתו חטאת (ה) ותנן גמי א"כ
מצוה שבתורה שחייבין על וזונו ברת ועל
שגגתו חטאת יחיד מביא כשבה או שעירה
ונשיא מביא שעיר משיח וב"ד מביאין פר
ובעבודת כוכבים יחיד נשיא ומשיח מביאין
שעירה (ה) צבור מביאים פר ושעיר פר לעולה
ושעיר לחטאת מה"מ (ה) דת"ר (ה) ונודעה
החטאת אשר חטאו עליה רבי אומר נאמר
כאן עליה ונאמר להלן (ה) עליה מה להלן דבר
שחייבים על וזונו ברת ועל שגגתו חטאת אף
כאן דבר שחייבין על וזונו ברת ועל שגגתו
חטאת אשכחן צבור משיח מנולן דכתיב
במשיח (ה) לאשמת העם הרי משיח כצבור
יחיד ונשיא אחת (ה) מצות (ה) מצות ולא בעבודת
כוכבים אלא על דבר שחייבין על וזונו ברת
ועל שגגתו חטאת צבור בעבודת כוכבים
ילוף (ה) מעיני (ה) מעיני יחיד נשיא ומשיח (ה) מואם
נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח
במשמע (ה) וי"ו מוסף על ענין ראשון וילמד
תחתון מן העליון ורבנן האי סברא מנא להו
נפקא להו (ה) מדמקרי ליה ר' יהושע לבריה
תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה
והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשה כל
התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת
כוכבים דבר שחייבין על וזונו ברת ועל
שגגתו חטאת אף כל דבר שחייבין על וזונו
ברת ועל שגגתו חטאת אשכחן יחיד ונשיא
ומשיח בין בעבודת כוכבים ובין בשאר מצות
צבור בעבודת כוכבים מנין אמר קרא ואם
נפש וילמד עליון מתחתון אלא צבור בשאר
מצות מנולן ילוף מעיני מעיני ורבי האי תורה
אחת מאי עביד ליה מובעי ליה לכדתניא
"לפי שמצינו שחלק הכתוב בין יחידים
למרוצים יחידים בסקילה לפיכך ממונן פלט
מרובין בסיף לפיכך ממונן אבד יכול נחלוך
בקרבנותיהן תלמוד לומר תורה אחת יהיה
לכם (ה) מתקין לה רב חלקיה מההורגוהו שמעמא
דכתב רחמנא תורה אחת יהיה לכם הא לאו
הכי ה"א נחלק מאי לייתו לייתו פר צבור
בשאר מצות הוא דמייתו כשבה יחיד בשאר
מצות הוא דמייתי שעיר נשיא בשאר מצות
הוא דמייתי פר לעולה ושעיר לחטאת
צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו ואלא
מאי שעירה יחיד גמי היינו קרבנו איצטרך
ס"ד אמניא הואיל וצבור בהוראה מייתו פר
לעולה ושעיר לחטאת אינהו גמי ניתו איפכא
א"ל (ה) צריך ואין לו תקנה קמ"ל א"ל לוי לרבי
מאי איריא דתני ט"ו ליתני ט"ז א"ל (ה) כמדומה
לי שאין לו מוח בקדקדו מאי דעתך אמו
אנוסת אביו אמו אנוסת אביו פלוגתא דרבי
יהודה ורבנן היא ובפלוגתא לא קא מיירי
ולא והרי איסור מצוה ואיסור קדושה דפליגי
רבי עקיבא ורבנן וקתני בפרקין קא אמרינן
והא בית שמאי מתירין את הצרות
לאחיזן ובית הלל אוסרין (ה) בית שמאי במקום
והרי אשת אחיו שלא היה בעולמו
דפליגי

(א) הריית ט. (ב) וי"ל כו"ד
מילאס כ"י כן חלוקה בשגגה
דהוריות ט. (ג) הריית דף
ה. (ד) פסחים ה. קידושין
יד: צ"מ לה. שבוטע י.
וצמיח מת. חולין עה.
כריתות כ"ג: (ה) שבת סח:
(הוריות ט. (ו) הריית ט.
(ז) שם, ט. (ח) ונכרת טו:
ו"ע" (ט) [מנחות פ':
(י) לקמן יג. ודף כ. ע"ד
פ"ד מ"א: (י) [בבב"ב לו:
כ"ה י"א: (י) [במדבר טו:
(י) [הוריות ט. (י) ויקרא
ד' (ט) [במדבר טו:
(ט) [שם, (ט) וי"ע ע"ז
ימא ט"ז (ט) גליון, ק' ע"ז
מ"ה"ש:

תורה אור השלם

1. ונודעה החטאת אשר
קטאו עליה ויקריבו
הקהל פר בו קרבן
לחטאת ודביא אהו
לפני אהל מועד:
2. ויאשה אל אחותה לא
תחך לצרר לגלות
ערוקה עליה בחייה.
3. אם הבחין היקשיח
והקריב על חטאתו אשר
קטא פר בו קרבן תמים
לקי יקריבו: ויקרא ד'
4. אשר נשיא יקטא
ועשה אחת מכל מצות
ה' אלקיה אשר לא
תעשינה בשגגה ואשמה:
5. ויקרא ד' כי
ישגו ויגלם דבר מעיני
הקהל ועשו אחת מכל
מצות ה' אשר לא
תעשינה ואשמה:
6. ויהי אם מעיני הקנה
נעשה לשגגה ועשו כל
הקנה פר בו קרבן אהד
לעלה לר"ח נידוח ל"י
ומתרתו ונסבו במשפט
ושעיר עדים אחד
לחטת: במדבר טו יד
7. ואם נפש אחת יקטא
בשגגה ויקריבו עוה פת
שנתה לחטאת:
8. האורח בבני ישראל
ולגר הגר בתוכם תורה
אחת יהיה לכם לעושה
בשגגה: ודבש אשר
תעשה ביד רמה מן
האורח ומן הגר את ה'
הוא מגדף ונכרתה
הנפש ההוא מקרב
עמה: במדבר טו כ"ט-ל

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מורה ע"ה
כתיב בפרישת עבודת
כוכבים: (ב) ר"ה מה
עבודת כוכבים דבר ל"ל
ומינת על נמק: